Magyar Csendőr - XVII. évfolyam 1. szám *2021. április*

Magyar Csendőr

Híven, Becsülettel, Vitézül!

A Magyar Csendőr Bajtársi Egyesület

Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy Hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország Feltámadásában!
Ámen!

A Magyar Királyi Csendőrséget az Alkotmánybíróság 44/991 számú határozataival rehabilitálta. Törvény és alkotmány ellenesnek nyilvánította az Ideiglenes Nemzeti Kormány csendőrség feloszlatására vonatkozó 1690/1945 M.E. rendeletét.

(Magyar Közlöny 1991. VIII 28.)

PUBLICATION OF EVIDENCE INTERNATIONAL INVESTIGATION 1935 - NEMZETKÖZI RENDVÉDELMI NYILVÁNTARTÁS - 93. OLDALÁN 1935. ÉVBEN A MAGYAR KIRÁLYI CSENDŐRSÉGET A KANADAI CSENDŐRSÉGGEL EGYÜTT A VILÁG LEGHATÁSOSABBAN MŰKÖDŐ BŰNÜLDÖZŐ SZERVÉNEK MINŐSÍTETTE.

HU ISSN: 1786-9250

Kiadja: A Magyar Csendőr Bajtársi Egyesület
2030 Érd Teréz u. 30.
Elnök: vitéz Tóth Csaba
Tel.:06-70/942-4613

Felelős szerkesztő: vitéz Ságvári Pál
Postacím: 2700 Cegléd, Muskotály u. 11.
E-mail: sagvari.alez@gmail.com
Tel./fax: 06-53/312-587
Mobil: 06-30/583-8011

A kiadványban közöltek nem feltétlenül egyeznek a szerkesztők véleményével. Kéziratokat és fotókat a szerzők kérésére visszaküldjük. E-mailben küldött írásokat Word 6 vagy újabb verzióban, képeket, rajzokat JPG formátumban kérjük. Gépíró kapacitással nem rendelkezünk, korosabb olvasóinktól fogadunk el csak gépelt kéziratokat.

A Magyar Csendőr Bajtársi Egyesület honlapja: www.magyarcsendorok.hu

Csendőrnap 2021

Kedves Bajtársaim!

Sajnos ilyen még nem volt a Magyar Csendőr Bajtársi Egyesület (MCSBE) életében, a világjárvány miatt ezévben kényszerűségből a csendőrnapot is el kellett halasztanunk. Elmaradt a korábbi megtapasztalt sikeres ünnepség a csendőrségről. Vele együtt csendőr felmenőinkre történő tiszteletteljes, szerető megemlékezés Budapesten és a tiszteletbeli csendőrőrsök településeinek többségénél. Nem kerültek föl a Hadtörténeti Intézet díszudvarán lévő csendőrhősök emléktáblájára a díszes koszorúk, virágcsokrok, ima sem hangzott el az I-II. világháborúban hősi halált halt csendőrök lelki üdvéért, és elmaradtak ünneplő bajtársaink, tiszteletbeli csendőr díszőreink, és a csapatzászlónkat sem hajtottuk hőseink emléke előtti tisztelgésre.

De akik kötődtünk a m. kir. csendőrséghez, ezen a napon, teljes szívvel és lélekben tisztelegtünk a 140 éve született kiváló őrtestület katonáinak áldott emléke előtt. Azon hős katonák előtt akik csendőrként 64 éven át, 1881-től 1945.-ig hűségesen szolgálták hazánk és népünk biztonságát. Február tizennegyedike előtti napokban Püspökladánytól Sydney-ig, többen kerestek telefonon, e-mailben, jószívvel a m. kir. csendőrségre és a korábbi sikeres csendőrnapok ünnepi eseményeire emlékezve.

Tizenhét éve megjelenő Magyar Csendőr 2020 decemberi számában tájékoztattuk tagságunkat, szimpatizánsainkat, arról is, hogy a csendőrnap

ügyében elnökségünk a halasztás mellett döntött. Kényszerűségből, mert figyelembe vettük és betartjuk a járvány miatti kormányzati intézkedéseket. Ezen belül, az érintett intézmények (Hadtörténeti Intézet és a Szent Margit Gimnázium) zárva tartását, továbbá egyéb korlátozó, tiltó rendelkezéseket. Az utazási korlátozások, kijárási tilalom, szájmaszk kötelező viselése, távolságtartási kötelezettség és az a megrendítő hír: a mai napig több mint húszezer honfitársunk elhalálozott a járvány miatt, hogy a legfontosabbakat említsem. Tehát a csendőrségi hagyományokhoz méltó csendőrnapot ezévben nem lehetett megtartani. Tagságunk, bajtársaink ezeket a rendkívüli körülményeket fájó szívvel megértette és elfogadta, de lélekben együtt ünnepeltük csendőr elődjeinket.

Továbbra is abban reménykedünk, hogy a világjárvány belátható időn belül a megkezdett tömeges védőoltásoknak köszönhetően az év második felére lassan kifullad és fokozatosan visszatérhetünk a megszokott életünkhöz. Hiszem, hogy a Hadak útján portyázó csendőr elődjeink szellemiségében tovább folytathatjuk egyesületünkben a csendőrség ügyében, hagyományőrző, hazafias szolgálatunkat!

Tisztelt olvasóink többségénél köztudottak a Magyar Királyi Csendőrség születésének történelmi körülményei, ezért az elmaradt ünnepnapra emlékezve csupán néhány kiemelkedő eseményt, személyiséget említek tisztelettel. Ezen belül Gróf Tisza Kálmán akkori magyar miniszterelnökre és belügyminiszterre emlékezem. Ő volt az a kiváló államférfi aki 1880. november 29-én az országgyűlés elé terjesztett egy tizenegy szakaszból álló törvényjavaslatot a lepusztult közállapotok helyreállítása és új, hatékony

közbiztonsági szervezet létrehozása érdekében. Az akkori magyar parlament mindkét házában az országgyűlési képviselők többsége, pártállástól függetlenül, támogatták a törvényjavaslat elfogadását. Benne - a jól működő és hatékony erdélyi magyar csendőrség mintájára- egy katonailag szervezett őrtestület felállítását Magyar Királyi Csendőrség néven.

A király által 1881. február 14-én aláírt 1881 évi III.korabeli szóhasználattal (szentesített) törvény az egész társadalom és nemzetgazdaság érdekeit szolgálta, nagyban hozzájárult a korabeli Magyar Királyság virágzó fejlődéséhez. Az eredményes szervezőmunka és az új őrtestület állományának példás helytállása nyomán néhány évtized alatt a Testület kivívta az egész magyar társadalom elismerését és tiszteletét, mert békében és a háborús időkben egyaránt kiválóan szolgálta a magyar vidék rendjét, biztonságát.

Az 1930-as évek elejétől az eredményességi mutatók alapján a közbiztonsági szervezetek közül világelsők közé minősítették a Magyar Királyi Csendőrséget.
Ennek kapcsán hazánkban 1933 és 1945 között kimagasló szolgálati érdemeinek elismerésül az államfő (vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó) intézkedésére minden év február 14- ik napját csendőrnappá nyilvánították. Ezen a napon a legkisebb őrskörlettől a királyi várig a csendőrséget, a m. kir.csendőröket ünnepelte az ország népe!

Ők voltak azok akiket nem lehetett megvesztegetni, vagy bűnözők által megfutamítani! Szuronyos karabéllyal a vállukon, csendőr karddal az ol-

dalukon rótták a mezőket és a hegyeket a legnagyobb forróságban és a farkasordító hidegben egyaránt. És volt a csendőröknek mai szemmel hihetetlennek tűnő hivatástudatuk, szakmai felkészültségük, keresztény hazaszeretetük és páratlan szolgálati tekintélyük. Ezért is tisztelte és szerette az ország minden becsületes polgára a m. kir. csendőrt, nem csak a csendőrnapon!

Csendőr erődjeink, akik túlélték a vesztett háború minden szörnyűségét és maradtak az ,,édes hazában," rettenetes árat fizettek a szovjet megszállók által hatalomra segített kommunista bűnbanda bosszúhadjárata miatt. Ennek valódi oka az volt, hogy minden nemzetellenes szélsőséges politikai mozgalmat így az illegális kommunista pártot és tagjait 1920-tól törvényes keretek között felkutatta, üldözte, majd bíróság elé juttatta a csendőrség. Ezért is több mint hetven éve a csendőrségről egy jó szó nem hangzott el a hazaárulók szájából. Hazugságok, tömegével gyalázták, utódaikon keresztül napjainkig az 1945.-ben törvénytelenül feloszlatott csendőrséget.

Az úgynevezett jogállamiságunkban csendőrség ügyében még a jog sem érvényesülhet maradéktalanul. Utalok az Alkotmány Bíróság határozatára (Magyar Közlöny 1991 VIII.28) amely megsemmisítette és törvénytelennek minősítette a csendőrség feloszlatására 1945-ben hozott rendeletet. Tehát a csendőrség visszaállítása elött jogilag nem lehetne akadály. Mindössze a rendszerváltás óta nem volt politikai akarat a hatalomra került pártok között, amely alkotmányos rend szerint kezdeményezte volna a csendőrség visszaállítását a parlamentben, mint például a környező országok többségénél.

Mivel Magyarországon ez nem történt meg, ennek kapcsán közel húsz esztendeje a Magyar Csendőr Bajtársi Egyesület képviseli törvényesen és szervezeti keretek között a M.Kir.Csendőrség ügyét. Működésünk során számos feladat mellett stratégiai célként deklaráltuk a csendőrség visszaállítását (Magyar Csendőr Bajtársi Egyesület Alapszabálya 3.§ 1.pont) Alapokmányunkat, ezállal szervezetünket a Budapest Környéki Törvényszék 13-02-003817 számon tartja nyilván. Működésünket a megyei Főügyészség ellenőrzi.

A világjárvány miatt elmaradt ez évi Csendőrnap ünnepi programja, hőseink emléke előtti lélekből fakadó tisztelgés mellett a fenti gondolatokat is tartalmazza. Bajtársi összefogással a Magyar Csendőr Bajtáisi Egyesületben továbbra is megőrizzük a Testület áldott emlékét! Jelszavunk szerint is tovább folytatjuk hazafias m munkásságunkat, szolgálatunkat.

Híven, Becsülettel, Vitézűl!

2021. március 26-n.

vitéz Ságvári Pál

MCSBE örökös tiszteletbeli elnöke

Csendőrnap

Fonjunk gyöngy koszorút arany levelekből,
Becsület övezet dicső, szép tettekből,
Mert e nappal, mit az eszmének szentelünk,
Múltat, jelent, jövőt együtt ünnepelünk.
Örök márványemlék a ma: „Csendőr napja!”
Drága koszorúnkat ez az emlék kapja.
Ez a koszorú él, mert levele, gyöngye,
Honunkat sirató szívünk-lelkünk könnye!
Él a koszorú, mert a múltról regél,
Nagy elődeinkről nagy tetteket beszél.
Vérrel van bevésve mindegyik levelén,
Hogyan éltek-haltak becsület mezején!
Hogyan éltek hűséggel a magyar hazába’,
Mikor aranykalász hullott a kaszába!
Hogyan haltak vitézül, mikor jött a romlás,
Hősi magasságból gyászos porba hullás.
Félszázada múlt maj’, hogy élünk és halunk, -
Vérrögös utunkon elszántan haladunk.
A sorskalapács ver, de így lesz az acél!...
Keményebbek leszünk, s még biztosabb a cél!
A sorskalapács ver! De szilárd a hitünk,
Hogy eljön az idő, mikor visszaütünk!
Nagymagyarországon derül már az égbolt
S újra úgy lesz, ahogy ezer éven át volt.

HIERONYIMI Lajos

csendőr őrnagy

/1933. febr/

Hősi halált haltak a hazáért!

Balázs Mihály égerháti őrsbeli csendőr az orosz harctéren szerzett járványos betegségben 1914. november 6. -án Máramarosszigeten meghalt.

Bodnár Mihály beregszászi szárnybeli csendőr az oroszokkal Zablotownál vívott ütközetben kapott sérüléseiben 1914. november 1-jén Kosowban meghalt.

Lukács Kálmán csonoplyai őrsbeli csendőr, címzetes őrmester az oroszokkal vívott harcban 1915. november 6.-án Rudka mellett elesett.

Nagy Ádám csíkmenasági őrsbeli csendőr, címz. őrmester, a románokkal a Tolvajos- tetőn vívott ütközetben 1916. szeptember 12.-én sebesülten hadifogságba esett, aho| meghalt.

Albert Antal őrmester a tatárhavasszorosi őrs parancsnoka, a románokkal vívott harcban 1916. október 24- én Sósmezőnél elesett.

A románokkal az Ojtozi-szoros és Sósmező között vívott harcokban 1916 október második felében elestek még: **Szőcs György** brassói szárnybeli őrmester, **Borcsa Gyula** brassói kerületbeli, **Parcsami János** galántai őrsbeli, **Vitéz Károly** répcekárolyi őrsbeli alőrmester, **Pál János** törcsvári őrsbeli alőrmester és **Trippa György** aradi szárnybeli csendőrök, **Papp József** sepsiszentgyörgyi szárnybeli őrmester pedig román hadifogságba esett, ahol meghalt.

Gyarmati József révaranyosi őrsbeli csendőr a románokkal harcolva 1916. november 5-én Csernahévíz mellett elesett.

Németh Ferenc csákvári őrsbeli alőrmester fegyveres rabló tömeggel harcolva 1918. november 5-én az etyeki határban elesett.

Teszlák György kiskunmajsai őrsbeli csendőr őrmestert lesállás alkalmával egy katonaszökevény Kiskunmajsán 1917. augusztus 3-án agyonlőtte **Sztankovics Sándor** őrmestert, a cibakházi őrs parancsnokát, T**ornyai Lajos** Cibakház őrsbeli alőrmestert és **Uzsváth Péter** cibakházi őrsbeli csendőrt 1919. május 3-án a szolnoki laktanyában vörös katonák meggyilkolták.

Megyeri Antal őrmestert a tiszavárkonyi őrs parancsnokát, ellenforradalmi tevékenysége miatt a vörösök 1919. május 4-én Tiszavárkonyban meggyilkolták.

Vén András őrmestert az oláhbrettyei őrs parancsnokát vörös terroristák Kecskeméten 1919. május 5- én meggyilkolták.

Bartha Ferenc barabási őrsbeli csendőr szolgálat közben, a hegyekben hóviharba került ahol eltévedt és 1940. február 11-én megfagyott.

Áldott legyen emlékük!

Forrás: Csendőrségi lapok

1941. október 1, november 2, 1942. február 15.

Kosaras Péter Ákos

Elhallgatott történelem

Fejezetek a Magyar Királyi Csendőrség történetéből

Amikor a háborús bűnök kérdése merül föl a partizánháború kapcsán, nem szabad elfelejtenünk, hogy milyen megpróbáltatásokon ment keresztül a ,,magyar őrmester" a Délvidéken és a Szovjetunióban, vagy éppen a ,,német katona" orosz földön, illetve Franciaországban" Az azonnali szörnyű és értelmetlen halál minden ház és bokor, minden földhányás és minden lövészárok mögött ott leselkedik a háborúban, de ez katona életének szerves része. A fronton látja azt, hogy kivel áll szemben, pontosan tudja, hogy a másik egyenruhát viselő fél az ellenség, aki az ő életére tör. De az álságosan mosolygó civilek ellen hogyan védekezzen ugyan ez a baka? Vagy amikor látja bajtársának megcsonkított, meggyalázott holttestét, akkor hogyan legyen úrrá dühén?

Természetesen mindez nem jogosítja fel a gyilkolásra egyik felet sem, de a partizánháború képe, csak a mindennek az ismeretében lehet teljes. És bizony megkérdezhetnénk azt is, hogy éppen ezért ki fogja mindazok felelősségét valaha is felvetni, akik végül is kultuszt csináltak a partizánháborúból? És ugyanők miért nevezik nemes egyszerűséggel terroristának az ellenük harcoló „partizánokat"?

A Magyar Királyi Csendőrség partizánmozgalmak elleni szereplésén túl, feltétlenül érdemes megvizsgálni azokat a történelmi epizódokat is, amelyek

Tiszti csoportkép

csendőrjeink első vonalban teljesített szolgálatát idézik föl. A csendőrség_ a Délvidék kivételével-úgynevezett rendes, vagyis békeszolgálatot látott el egészen az 1944-es esztendő utolsó harmadáig. Az ország területén addig ugyanis ellenséges katonai akciók nem voltak és eltérést a ,,klasszikus" békeszolgálattól csupán az jelentett, hogy a csendőrök is felléptek a közellátást veszélyeztető cselekmények, vagyis a feketekereskedelem, az árdrágítás és csempészet ellen is. Ez utóbbiak a jól ismert háborús nyerészkedések kategóriáját jelentették.

Az 1944-es esztendő előbb említett szakaszától kezdve azonban megváltozott a helyzet. A háború elérte az ország keleti határvidékét, illetve már korábban megkezdődtek az angolszászok és szovjetek nagy légitámadásaik városaink ellen. Az ország fokozatosan hadműveleti területté vált. A magyar katonai vezetés így arra kényszerült, hogy a csendőrséget is felhasználja a haza védelmében folytatott hadműveletekben. Egészen eddig ilyen, ki-

fejezetten katonai jellegű feladatokat csak a szovjet fronton folyó harcok során, mint tábori csendőrök láttak el a kakastollasaink.

Kútnál

Mindezen túl pedig csupán a Délvidék egyes részein változott meg szolgálatellátásuk jellege, mivel az ott egyre szaporodó partizánakciók súlyosan veszélyeztették a bácskai lakosság életét és az országrész nyugalmát. 1944-ben azonban előbb a Kárpátok előterében folytak hadműveletek, majd a románok árulását, átállását követően immáron nem csupán a kárpátaljai határ menti vármegyék, hanem az erdélyi országrészek is veszélybe kerültek. A határ közelében elhelyezett csendőrőrsök egyik pillanatról a másikra, ha nem is egészen váratlanul, belekerültek a háború viharjába. Ahogy telt az idő és egyre elkeseredett harcokat kellett vívnunk ellenségeinkkel, a csendőrség iskolái, tanzászlóaljai, majd kényszerűen kiürített területekről hátra vont csendőrőrsökből alakult csendőr karhatalmi zászlóaljak is, egymás után kerültek ki az első vonalba. A fenyegető helyzet miatt, a katonai felsővezetés már sok esetben nem vette figyelembe a csendőrség sajátosságait, miszerint a fegyverzetük, a kiképzésük és a tapasztalataik elsősorban a közbiztonsági szolgálat ellátására tették alkalmassá a testület tagjait, nem pedig az első vonalbeli harctevékenységre. A csendőralakula-

Indulás Erdélybe

tok azonban a fenti problémák ellenére, mint katonák is kiválóan megállták a helyüket a fronton, ezzel is bizonyítva rátermettségüket, a bennük élő magyar katonaszellemet, és mindenekelőtt a hazaszeretetüket. Mindezt bizonyítják azok a tények, hogy mint például a Vereckei-szoros védelménél egy csendőr zászlóalj tartott ki utóvédként a legutolsó pillanatokig, ameddig csak emberileg lehetséges volt, közel ötven százalékos veszteséget szenvedve el, vagy ?z, hogy a Budapestért folytatott védelmi harcokban mintegy 160 csendőrtiszt és közel háromezer tiszthelyettes valamint legénységi állományú csendőr vett részt, vagy az is, hogy a nyugati határunkat 1945 áprilisában ugyancsak egy csendőralakulat hagyta elsokak szerint legutolsóként.

A testület tagjainak szellemiségét igen jól jelzi az alábbi harctéri beszámoló: A Tiszán átkelt orosz hídfőállást kellett meggátolnunk a további terjeszkedésben . Századunk egyik szakaszának parancsnoka, egy őrmester, min-

den éjjel civilben belopódzott a körülzárt Tószeg községbe híreket hozni. Pedig az orosz hangszórók nap mint nap bömbölték, hogy „Csendőröket nem ejtünk foglyul!" A helyszínen kivégezzük őket!" Az őrmester azzal a hírrel jött vissza, hogy amikor a bolsevista egységek rátörtek a községre, a helyi csendőrőrs még a helyén volt. A kerteken át tűzharcban hátráltak, de tudták, hogy a nyílt terepen az oroszok lemészárol1ák őket.

Lovascsendőrök

Erre egy bajtárs két puskával és egy láda lőszerrel a község határához legközelebbi kukorica kúpnál tüzelőállásba ment. Onnan, olyan őrült elszántsággal vette tűz alá a község szélső házsorát, hogy az oroszok megtorpantak. Az őrs többi tagjának így sikerült bemenekülnie Szolnokra. A községi elöljáró szerint az a csendőr vagy ott lapul sebesülten, vagy lehet, hogy halott.-"Százados Úr, engedélyt kérek, hogy kimenthessek az éjjel egy járőrrel és élve vagy halva, de visszahozzuk azt a bajtársunkat"-kért engedélyt a csendőrök őrmestere.

Parancsnokunk fejében megfordult a kérdés, hogy helyes e négy harcképes bajtárs életét kockáztatni egy minden valószínűség szerint halott emberért. Töprengését egyszerre szégyenné változtatta a csendőr őrmester megjegyzése: „A bajtársunk se mérlegelte, hogy mi lesz a sorsa, csak tette,

amit a szíve parancsolt, Mi sem tehetünk másképp.”

Egy csendőr és két honvéd

Próbáljuk meg tehát valamiféle időrend szerint haladva, végig nézni legalábbis nagyvonalakban-ennek a kiváló magyar rendvédelmi testületnek a hősies végóráit. Mert megérdemlik az emlékezést. A sepsiszentgyörgyi Székely Határvadász Zászlóaljat 1944. augusztus 18- a után besorolták a Keleti Kárpátokat védő magyar honvéd egységek soraiba, így az eddig határvadászok által őrzött határszakaszok ellenőrzését az illetékes csendőrőrsök vették át. Néhány nappal későbbaugusztus 23.-án- megtörtént a románok átállása (az oroszokhoz), így csendőreink egyik pillanatról a másikra máris közvetlenül az első vonalban találták magukat. 1944 augusztus 30.-án a csendőrőrsök állományából alakított védelmi csoport megkísérelte megállítani az Űz völgyében, az Ojtozi-szorosban és másutt az előre nyomuló szovjet erőket. Helytállásuk, hősiességük a spártaiékhoz volt hasonlatos. A bátorságuk, az önfeláldozásuk pedig minden tiszteletet megérdemel. Fekete Pál csendőr alezredessel és Szelevényi Tibor csendőr századossal az élen, az ezen vállalkozásban részt vett majd összes csendőr hősi halált halt a harcok során, Megjegyzendő, az oroszok német egyenruhában és zsákmányolt német járművekkel rohanták |e a hátrábbiasotokat. Az Ardennekben hasonló céllal amerikai egyenruhát viselő német katonákat fogságba esésüket követően kivégezték, Ezeket az oroszokat

senki sem vonta felelősségre.

Az erdélyi harcoknak vált részesévé a nagyváradi Csendőriskola, illetve a tanzászlóalj, amely ebben az időben öt századból állt. Az 1. század negyven év körüli, családos törzsőrmesterekből tevődött össze, akik az iskola elvégzése után vizsgázott törzsőrmesterekként őrsparancsnoki beosztást kaptak volna. A 2. századba tartozók a járőrvezetői tanfolyamon a közbiztonsági szolgálat önálló ellátására készültek. A 3 4.,és Század próbacsendőrökből állt, akiket nemrég vettek fel a testületbe.

1944 szeptemberben a tanzászlóalat -az őrsparancsnoki század kivételével-a Dél Erdély védelmét ellátó honvéd egységek megerősítésére szétosztották és harcba vetették. Két hét után Révész Károly őrmester- a 3.-ik század oktatósegédje-futárként érkezett Nagyváradra vissza és ott elmondta, hogy százada Tordánál harcolt az első vonalban. Aradnál állomásozott tanzászlóalj másik része. A csendőröket legtöbbször a legveszélyesebb helyeken vetették be, ahol erősítésre vagy utánpótlásra volt szüksége a küzdőknek. Így a nagyváradi csendőr tanzászlóalj századai az ellenséges túlerővel szemben vívott elkeseredett harcokban morzsolódtak fel, odaadván a legtöbbet a hazának, amit csak ember adhat, az életüket...

(folytatjuk)

Kosaras Péter Ákos

MAGYAR Fórum

2012. 09.13. szám

Elkeseredett harcok folytak magáért Nagyváradért is. A város védelmében vett részt a Kulcsár József csendőr százados vezette rendőrökből és csendőrökből összeállított vegyes alakulat is, amelyet eredetileg tábori csendőri szolgálat ellátására hoztak létre, egészen pontosan a visszavonuló honvédségi egyének és csoportok összegyűjtése lett volna a feladatuk. Mintegy 10-12 rendőr, és a fentebb említett őrsparancsnoki század tagjai tartoztak ide, akiket, harcba vetésük előtt ,,vizsgázottnak" nyilvánítottak. Az egyikük így emlékezett vissza ezekre a napokra: „Egymás után jöttek a kisebb-nagyobb visszavonuló honvéd csoportok, pár órán belül egy egész zászlóaljnyi gyűlt össze, különböző fegyvernemekből. Voltak tisztek, tiszthelyettesek, tisztesek, honvédek, vegyesen, különböző könnyű és nehéz fegyverzettel. Ahogy gyűltek a visszavonulók, úgy közeledett a harci zaj is. Kardó községben Szombathy Lajos csendőr zászlós vezetésével végezték az érintettek ugyanezt a feladatot. Szombathy zászlósnak egy századnyi, még harcra kész honvédet sikerült végül összegyűjtenie. Ennyien maradtak vissza végül kiépített állásaikban. A rögtönzött alakulat másnap hajnalban meg is ütközött az előre nyomuló ellenséggel. Mikoron a harccsoport lőszere elfogyott, de csak akkor, a még életben maradottak visszahúzódtak Nagyváradra, ahol a csendőr „főerő" Garay István csendőr százados vezetésével a városközpontot védte a három oldalról támadó szovjet túlerővel

szemben. A bolsevikok elfoglalták a városi temetőt, majd nem sokkal később a csendőr iskola komplexumát is. Ekkor Garay százados úgy döntött, hogy a továbbiakban már csak a nőtlen csendőröket tartja vissza a frontvonalban. Így a többiek parancsot kaptak a visszavonulásra. A hátramaradottak egy lendületes rohammal vissza is foglalták a csendőriskola épületegyüttesét. Ekkor szembesülniük kellett azzal a számukra meglepetésként szolgáló ténnyel, hogy az intézmény területén vívott harcokban fogságba esett, illetve életüket vesztett oroszok közül, már jó néhányan csendőrségi egyenruha darabokat is viseltek.

Ennél is meglepőbb volt a mieink számára, hogy a bolsevisták mindent összetörtek, amit nem tudtak azonnal használatba venni az iskola felszerelési- és berendezési tárgyai közül...

Mindenképpen megjegyzésre érdemes az a tény is, hogy Berettyóújfaluból olyan önként jelentkezett csendőrök érkeztek közben a városba 1944. szeptember 28-án, akik maguk kérték, hogy nagyváradi bajtársaikat megsegítendő őket is vezényeljék az első vonalba. A csendőrökből felállított harccsoport tagjai visszafoglalták a város vasútállomását is, majd megtisztították a Körös bal partját az oda betört ellenségtől. Az alakulat harcálláspontja akkori Szigligeti Színházban volt berendezve. A harcok során a csendőrök több esetben is bebizonyították rátermettségüket és bátorságukat. Forrás Ernő csendőr hadnagy például a szakaszával megsemmisített egy vörös páncéltörő ágyús üteget, amely támadás során két löveget is zsákmányolt. Csendőrök lőtték ki a Nagyvárad főterére elsőként befutó két szovjet harckocsit is. Végül azonban az ellenséges túlerő legyűrte a mie-

inket... Mielőtt azonban a csendőrök kiürítették volna egykori iskolájukat, Szombathy csendőr zászlós jelképesen bezárta annak kapuit és az intézmény kulcsait magához vette... Elkeseredett harcokat vívtak még továbbá Nagyvárad belvárosában, illetve a Körös hidjánál, mielőtt október 12-én északi irányban végérvényesen elhagyták a várost, utóvédként fedezve honvéd bajtársaik visszavonulását. Garay századost, aki a legutolsó töltényig kitartott a vörösökkel szemben az oroszok végül elfogták. A bolsevisták a kezükbe került foglyot - az ugyanerre a sorsra jutott bajtársaival egyetemben - egy rövid kihallgatásnak vetették alá, majd a helyszínen kivégezték összesen mintegy 350 csendőr maradt életben a nagyváradi csendőriskola tanárai és diákjai közül. Ők nyugati irányban folytatták a visszavonulást, majd később egy részüket különböző magyar, még másokat német harcscsoportok kötelékében vezettek be. Azokat pedig, akik nem kerültek ki az első vonalba Németországba menekítették.

Csanádpalotát a szovjet csapatok 1944. szeptember 24-én foglalták el. Ez tulajdonképpen az első ún. trianoni határon belüli magyar község, amelyik kezükre jutott. Másnap egy rohamsisakos csendőrosztag, egy Zrínyi rohamlöveg támogatásával kísérelte meg a település visszafoglalását, támadásuk azonban a túlerő miatt nem járt sikerrel, bátorságuk azonban mindenképpen említésre méltó.

Szintén érdemes külön kiemelni az ungvári csendőrzászlóalj részvételét a magyarországi harcokban. Az I. hadsereg parancsnoksága az ungvári csendőriskolát a honvédelmi miniszter engedélyével 1944. október 6-án délután riadoztatta. Elrendelték, hogy a tanzászlóalj összes fegyverével, lőszerével, tűzgépével, háromnapi élelemmel várja a csapatszállító gép-

kocsik beérkezését. A zászlóaljnak ekkor két tanszázada volt, amelyek 4-4 szakaszra osztottak. Egy tanszázadban 3 tiszt 9 tiszthelyettes és 120 csendőr tartozott. Tűzerejük egy géppuskából, három golyószóróból, öt géppisztolyból száztíz puskából és tizenkét pisztolyból állt.

A tíz csapatszállító gépkocsi 23 óra 30 perckor érkezett meg. Ezek a tanzászlóaljat Vezérszállásra, a 13. hadosztály parancsnokságára szállították, ahová az oszlop reggel 6 órakor érkezett meg. A hadosztály parancsnoka, Hankovszky Gyula vezérőrnagy azzal a nemesen egyszerű, de nehezen keresztülviető utasítással, hogy tartóztassák fel a szovjet előretörést! a tanzászlóaljat azonnal a Vereckei-szorosba irányította. A zászlóalj ideiglenes parancsnokává dr. Toldy - Hantay Elemér századost nevezték ki. A tanzászlóalj 1. százada az ő vezetése alatt Alsó-Vereckétől keletre, még a 2. százada Kövendy Károly csendőr főhadnagy parancsnoksága alatt Felső Vereckétől ugyancsak keletre, egy arra alkalmas árok mentén foglalta el védelmi állásait. A honvédek védvonala ettől, mintegy 2-3000. méterrel hátrébb húzódott.

A szovjet csapatok 1944. október 7- én délután indították meg páncélosokkal erősített támadásukat. A vörösök előre törő harckocsijai azonban nem félemlítették meg az I. század csendőreit. A mieink- jobb híján, kézigránátokkal védekeztek és két ellenséges páncélost sikerült is mozgásképtelenné tenniük. A harckocsik nyomában rohamozott szovjet gyalogság, de az ungvári csendőrök vonalán ők sem tudtak áttörni. Az elkeseredett küzdelem a következő napon is folytatódott: Végül, az időközben elszenvedett súlyos veszteségek miatt, az 1. század az est közeledtének jótékony fedését kihasználva, visszahúzódott az Árpád-vonal hátrébb kiépített állá-

saiig, ahol újabb védelmi körletet jelöltek ki a számukra. Az egyik kortárs így írt minderről: A csendőrök összecsavart nyeles kézigránát kötegeket dobnak a két harckocsi hernyótalpa alá, mindenki fedezi magát s a fülszaggató robbanások után leszakadt talpaikkal megállnak a páncélosok. Sarudy zászlós kirántja pisztolyát, s vad elszántsággal a páncélosokra ugrik, a lőréseken és más nyílásokon keresztüllőve teszi ártalmatlanná az ellenséges harckocsik legénységét. Aztán a szovjet gyalogság támad. Egybefolyik a géppuskák zakatolása, de az ellenség nem tudja a falut elfoglalni, mert a csendőrök ellenállásán megtörik az ereje. Lovass próbacsendőr tizedes és Földes szakaszvezető kiemelnek egy szovjet géppuskát, és vállalkozásuk többfegyvert is zsákmányolnak. Másnap a harc tovább folyik s parancs szerint az esti szürkületben a század visszahúzódik a Buzsora magaslatára·, s védelmi állásba megy az Árpád-vonalban. Hajnalban ár az Árpád-vonalat támadja a szovjet. Aknavetők robaja, aknák és gránátok zúgása, alacsonytámadó szovjet repülőgépek zavarása után megindul a szovjet gyalogság tömegtámadása.

A magaslaton védekező csendőrszázad lőszere azonban hamarosan elfogyott, így az 1. század harcosai kénytelenek voltak kiüríteni védőállásukat és visszahúzódni a támadó bolsevisták elől. A visszavonulást követő hajnalban azonban megérkezett az addig késlekedő lőszerutánpótlás, egy, a hadosztály vezetésétől kapott szigorú parancs kíséretében, amely arra utasította az ungvári csendőröket, hogy minden áron foglalják vissza az Árpád -vonal általuk feladott szakaszát! A csendőrök, esküjükhöz híven, teljesítették is a rájuk bízott feladatot. A magaslatot azonban nem adták ingyen. A hősiességével személyes példát mutató Sarudy László zászlós és negyven

csendőr bajtársa az életét adta a kivívott győzelemért. A visszafoglalt állásokban az 1. század életben maradt tagjai még kerek tíz napig tartóztatták fel a túlerőben lévő ellenség támadásait, majd végül a kapott parancsnak megfelelően elhagyták a Buzsora tetejét....

Október 7-én a 2. század védelmi körlete ellen is megindították rohamaikat a szovjetek. A védekező csendőrszázad egyetlen géppuskáját egy szovjet aknagránát meglehetősen hamar telibe találta, aminek következtében a mieink tűzereje jelentősen megcsappant. Kövendy főhadnagy, a század parancsnoka, kénytelen volt eredetileg tartaléknak szánt szakaszát is bevetetni, de ez sem segített. A vörösök támadása: egyre inkább teret nyert…

MAGYAR Fórum 2012.09.20. szám

Az ungvári csendőr zászlóalj 2. századának aknavetők által megtizedelt sorait a támadó bolsevista csapatok egyre inkább megközelítették; noha csendőreink megpróbálták az ellenséget minél távolabb tartani az állásaiktól. Minekutána azonban egyre nagyobb számban szivárogtak a mieink hátába ellenséges csoportok, a bekerítés veszélye miatt Kövendy főhadnagy, a század parancsnoka gyülekezőt rendelt el emberei számára Felső- Verecke nyugati részén. Ezt követően az egység visszahúzódott a honvédek hátrébb kiépített védvonalába. Pihenésre azonban nem igen volt módjuk, az elkövetkező napokat is harcolva küzdötték végig az egyre inkább kimerülő és egyre több bajtársaikat elveszítő csendőrök. Végül 1944. október 18-án vonták ki őket a harcvonalból. Október 20-án azonban már Munkács védelmében harcoltak, majd 26-án immáron anyavárosuk, Ungvár volt a tét. Az Uzsoki-szorost mindeddig védő mintegy 150 csendőrből álló alaku-

lat, dr. Botond István századossal az élen szintén Ungvárra húzódott vissza ezzel is megnövelve a városért küzdő csendőralakulatok létszámát. Elkeseredetten küzdő csapatainkat azonban lassan, lépésről- lépésre ugyan, de maga alá gyűrte a bolsevista túlerő. Az életben maradt csendőrök kénytelenek voltak kiüríteni székvárosukat és megkezdték visszavonulásukat előbb Sátoraljaújhely felé, majd onnan tovább Budapest irányában. Nem sokkal később mikoron már a magyar fővárosért dúlt a csata még jónéhány ungvári csendőr tett újra és újra tanúbizonyságot hazaszeretetről, és ha kellett, adta életét Budapestért.

Illendő külön szót ejteni a bánffyhunyadi csendőrszázad harcairól is. Ezen század - a kolozsvári csendőrkerületi parancsnokság korábban kiadott utasításának megfelelően tehergépkocsikon érkezett be Kolozsvárra 1944. szeptember 2-án este tíz óra körül. A csendőröket a kincses városban szállásolták el, majd a következő napon a századot megerősítették idősebb korosztályú honvédekkel, és egy honvéd pótgyalogezrednek rendelték alá. Azzal a feladattal bízták meg őket, hogy a határainkon egyre sűrűbben betörő román csapatok ellen indítandó támadás során- amelyik tulajdonképpen Dél- Erdély és a Kárpátok déli átjáróinak lehetőség szerinti lezárását tűzte ki célul a Felektől a település Kolozsvártól mintegy 8 kilométernyire délre található kétoldalt támadó gyalogezred után előnyomulva, a visszamaradó ellenséges fészket semmisítsék meg. Ennek a végrehajtása után csendőröknek kellett a falut esetlegesen hátramaradt ellenségtől is megtisztítania, illetve biztosítaniuk kellett Kolozsvárt a románok feltételezhető ellentámadásával szemben. A magyar csapatok támadása 1944. szeptember 5-én hajnalban - ma már tudjuk, hogy kissé elkésve indult meg az ellen-

ség élénk tüzérségi, aknavető, géppuska, golyószóró és puska tüzében. A csendőrszázad Feleket megkerülve, a románok ellenállását leküzdve lépte át a határ vonalát, majd meglehetősen hamar túljutott az oláhok hátrébb kiépített védőállásain is. Mindeközben csendőreink 30 foglyot ejtettek, továbbá 2 páncéltörő löveget, 2 aknavetőt, 3 gránátvetőt, 1 géppuskát, 8 golyószórót és sok puskát lőszert, valamint egyéb felszerelési tárgyat zsákmányoltak. Az előírt utasításoknak megfelelően a csendőrök az elfoglalt román állásokat megszállták, és ezzel Felek községet biztosították. A győzelem jelképeként pedig szeptember 5-én fél 8-kor: egy bánffyhunyadi csendőr ki is tűzte a feleki román figyelő állásra a magyar nemzeti zászlót.

Az alakulat egyik tagja – Hídvégi Flórián - később így írt visszaemlékezéseiben bajtársai hősiességéről:

„SÜVEGES főtörzsőrmester csoportja, 2 golyószórós raj erőben, közben az ellenség nehéz és könnyű fegyvereinek igen erős, kétoldali tüzében állott, melyet hatásosan viszonzott, s közben a később hősi halált halt HUJBER LAJOS próbaszolgálatos őrvezető egy ellenséges aknavetőt is kilőtt golyószórójával. Szept. 5-én fél 8 órakor bánffyhunyadi századbeli csendőr tűzte ki a feleki román figyelő kilátóra a nemzeti lobogót. Az én csoportom a műút baloldalán előnyomúló részeivel aknamezőn áthatolva jutott a faluba, amelynek megtisztítását 11 órára befejezte. A század vesztesége: 1 halott és 1 könnyebben sebesült cső, a beosztott honvédek közül pedig több könnyebben sebesült volt. 1 súlyosan sebesült később meghalt. Miután a falu megtisztítása befejeződött, a század a zsákmányolt hadianyagot összegyűjtötte s Később nagyobb honvéderők beérkezése után, a századot bevonták s egyes biztosító részek kivételével bevonult Kolozsvárra. A

harcokban különösen kitűnt SOLYMOSI MIKLÓS főhadnagy, aki rettenthetetlen bátorságával mindig kis csoportja élén járt, s hatalmas lendülettel a többszörös túlerőben lévő ellenséget leküzdve, megakadályozta, hogy a küzdő zászlóaljaink hátába kerüljön.

A rákövetkező napon, szeptember 6-án a bánffyhunyadi csendőrszázad honvéd csoportokkal megerősítve a Gyalura már több ízben betört román erők elleni támadásban vett részt. A vállalkozás folyamán az alakulat a kiterjedt erdőségekben állást foglalt román erőkön rajtaütött, felszabadította a határon túl levő Hidegszamos községet, melynek környékét az ott berendezkedett ellenségtől megtisztította, nagy veszteséget okozva közben az oláhoknak. Szeptember 8-án Melegszamos felől ismételték meg támadásukat csendőreink, egy honvédszázaddal és egy nehézfegyver szakasszal megerősítve. Zászlaikat itt is kísérte a hadiszerencse. Sőt, ezen alkalommal az ellenséget egészén a gyalui havasokba verték vissza nem mellesleg felszabadítva Melegszamos községet is. Azt; hogy milyen erejű csapást mértek a mieink a románokra, jól jelzi, hogy a harcok elültét követően az oláhok betörései ezen a vidéken teljesen megszűntek.

A bánffyhunyadi csendőrszázad legénységi és tisztesi állományú tagjai közül az ellenség előtt tanúsított vitéz és önfeláldozó magatartásáért a harcokban hősi halált halt Hujber Lajos próbaszolgálatos őrvezetőt a Magyar Kis Ezüst Vitézségi Éremmel, Daróczi István próbaszolgálatos szakaszvezetőt, Biró István, Bereczki Sándor, Bodoczi Mihály, Bala Lajos és Péter András próbaszolgálatos őrvezetőket pedig Magyar Bronz Vitézségi Éremmel tüntették ki. Bata és Péter őrvezetők a Gyalu környéki harcokban tanúsított bátorságukkal, a többiek a feleki támadásban való helytállásukkal

érdemelték ki az elismerést. Romocsa Károly próbaszolgálatos őrvezető pedig a Magyar Nagyezüst Vitézségi Érmet kapta meg az ellenség előtt tanúsított magatartásáért.

A bánffyhunyadi csendőrök minden alkalommal, a harcmezőn is bebizonyították bátorságukat és hazaszeretetüket. A század legénysége minden alkalommal példát adó vitézséggel és lelkesedéssel küzdött. Mindenik az élen akart járni s mindeniknek nagy része volt a szép eredmények elérésében - fogalmazta meg később akkori parancsnokuk.

A harctéren is megőrzött csendőrbecsületről tudósít az alábbi visszaemlékezés, vitéz Baranchi Tamáska Endre egykori főhadnagy tollából : négy nap múlva már álltak a tábori őrseim Zalkadtól le Tiszalökig, s teljesítették a hadosztályparancsnok parancsát. Két szakasznyi erőben állandó portyázásban, egy szakasznyi erőben, pedig mint tartalék Tokajban. Az ellenséges páncélosok Rakamazig jutottak, de sikerei és meglepetésszerű ellentámadással, nagy veszteséget okozva, azokat visszaszorították. Csapataink német egységekkel együtt visszafoglalták Nyíregyházát is. Örömünk nagy volt, s magam mindjárt a küzdő csapatok után azonnal mentem szülővárosomba, amely akkor még füstben s lángban állott. Szétlőtt szovjet tankok, elesett szovjet katonák és lovak hullái tették az utakat járhatatlanná. Villanyvezetékek, kidőlt oszlopok egész pókhálószerűleg zárták el az utcákat. A szép vármegyeháza kiégett ablakokkal nézett. A Bessenyei téren a hősök szobra is egy-két lövedéktől megsérülve állott, a nem régen lezajlott véres küzdelem után. A Kossuth tér feldúlva, ahol hevenyészve bekapart halottak kezei, lábai meredtek az ég felé, látva azon, hogy akik ezeket a temetéseket végezték, nagyon sietniük kellett. Ott tudtam meg egy régi ismerő-

sömtől hogy szülővárosom előtt, az ercsi úton Dr. Gönczy László csendőr főhadnagy hősi halált halt. A máramaros szigeti osztálytól egy szakaszával hősiesen védett egy fontos hidat, s nehézpuska lövedéktől eltalálva rogyott az őszi szabolcsi földre. Ott született, Nyíregyházán, annak határát védte, s ott lehelte ki lelkét, hogy örökre megpihenjen a nyíregyházi hősök temetőjében. Sajnos, Nyíregyháza csak pár napig volt a kezünkben, mert délről, Debrecen felől újabb és még nagyobb szovjet erő nyomult előre. Egész Szabolcs hadszíntérré változott. Azonban a máramarosi csendőrök a rájuk rótt nehéz feladatot híven, becsülettel és vitézül teljesítették. Sas szemeikkel vigyázták és őrizték a legmagyarabb folyónkat, a szőke Tiszát. A helyzet már elég súlyos volt akkor. November 3-án egy német futártiszt jött hozzám azzal, hogy vigyem hátrább tábori őrseimet, mert ott már a német gyalogság küzdőterében van a csobaji, prügyi és a báji őrsöm. Azok a részek már állandó gyalogsági és tüzérségi tűzben vannak. Azonban az őrsparancsnokok nem hajlandók hátrább települni, mert mint a német futártiszt mondotta, arra nem kaptak parancsot.

Furkó Kálmán Cs. törzsőrmester

Furkó Kálmán Csendőrként

Furkó Kálmán ezredes nagyapjának élete szokásos csendőrsorsnak is mondható, ám vannak olyan epizódok benne, amiért érdemes bemutatni. Kabán született 1887-ben és Békésen hunyt el 1958-ban. Felesége: Csutha Anna (1894-1979). Szülei: Furkó László és Rácz Zsuzsanna földművelők voltak. Gyermekeik: László, Kálmán, József, Márton és Róza. László 1914-ben az első világháborúban vesztette életét. Furkó Kálmán Tiszacsegén az elemi iskolaitanulmányai befejezése után a Nagyváradi csendőriskolában magyar királyi csendőrképző tanfolyamon végzett csendőr tiszthelyettesként. A cs. és kir. közös hadsereg és a magyar kir. honvédség állományában 2 év 10 hónap 22 napot szolgált, majd a csendőrséghez kérte felvételét. Csendőrségi szolgálatát a VI. Debreceni kerületben Hajdúnánáson kezdte. A Magyar Királyi Csendőrség tényleges állományában 22

év 3 hónap 27 napot szolgált. (Próbacsendőr csendőr, csendőr c.őrmester alőrmester, őrmester, főtörzsőrmester /1.fizetési fokozat/.) Előbb Tótkomlóson, majd a lovas tanfolyam elvégzése után lovascsendőrként Szatmárnémetiben és Békésen szolgált 1917-től1929 december 01.-ig, nyugdíjazásáig. Híven és becsülettel leszolgált összesen 25 év 2 hónap napot 9 napot. Nyugdíjazása után a gróf Wenckheim család birtokán volt gazdatiszt. Az első világháborúban részt vett az Oroszország elleni hadjáratban, melyet Bécsből 1916-ban kitüntetéssel jutalmaztak. Szolgálati ideje alatt 5 kitüntetést kapott: Koronás ezüst érdemkereszt vitézségi érem szalagján; Koronás vasérdemkereszt vitézségi érem szalagján;
1.o.1eg. legénységi szolgálatijel; Katonaijubileumi kereszt; 1912/L3 évi em-

Furkó Kálmán lovascsendőr Békésen (jobb oldalon)

lékkereszt. A Gödöllői Csendőr kutyatelepen 1926-ban 3 hónapos kutyakiképző tanfolyamon vett részt, Megismerte és elsajátította a kutyával való foglalkozást, a képzési módszereket. (A tanultakat nyugdíjas éveiben is tudta hasznosítani). Itt írta meg 1926.08.22.-i dátummal az ideiglenes utasítást (Ebek alkalmazása a közbiztonsági szolgálatban a csendőrségnél). A második világháború után, mint annyi csendőrtársától - tőle is megvonták a nyugdíját. Ezután feleségével nehezebb körülmények között, de nagy tisztességben éltek. A háztáji gazdaságukban tevékenykedett és sok örömét lelte kutyaival való foglalkozásában.

Forrás: Furkó Kálmán ny. honvéd ezredes

Szlávik Jánosné Zsóka, elnök
Gödöllői Királyi Kastély Barátainak Egyesülete
H-2100 Gödöllő, Királyi Kastély

Furkó Kálmán békési csendőrök (az álló sorban jobbról a 2.)

1927. 08. 01. A Gödöllői Csendőrkutya telep Kutyakiképző iskola

Furkó Kálmán cs. törzsőrmester kitüntetései

Nr. 859 1916.

7

Seine Majestät
Der Kaiser von Oesterreich
König von Böhmen u.s.w.
und Apostolische König von Ungarn

haben mit Allerhöchster Entschließung

vom 12. März 1916,

den Gendarmerie - Tit. Wachtmeister

KOLOMAN FURKO

des ung. VIII. Gendarmerie- Distrikts,

in Anerkennung besonders pflichttreuer Dienstleistung vor dem Feinde,

das Silberne Verdienstkreuz mit der Krone
am Bande der Tapferkeitsmedaille

allergnädigst zu verleihen geruht.

Was hiermit beurkundet wird.

Wien, am 15. April 1916.

Von Seiner k. u. k. Apostolischen Majestät

Oberstkämmereramt:

Bécsből kapott kitüntetést 1916-ban.

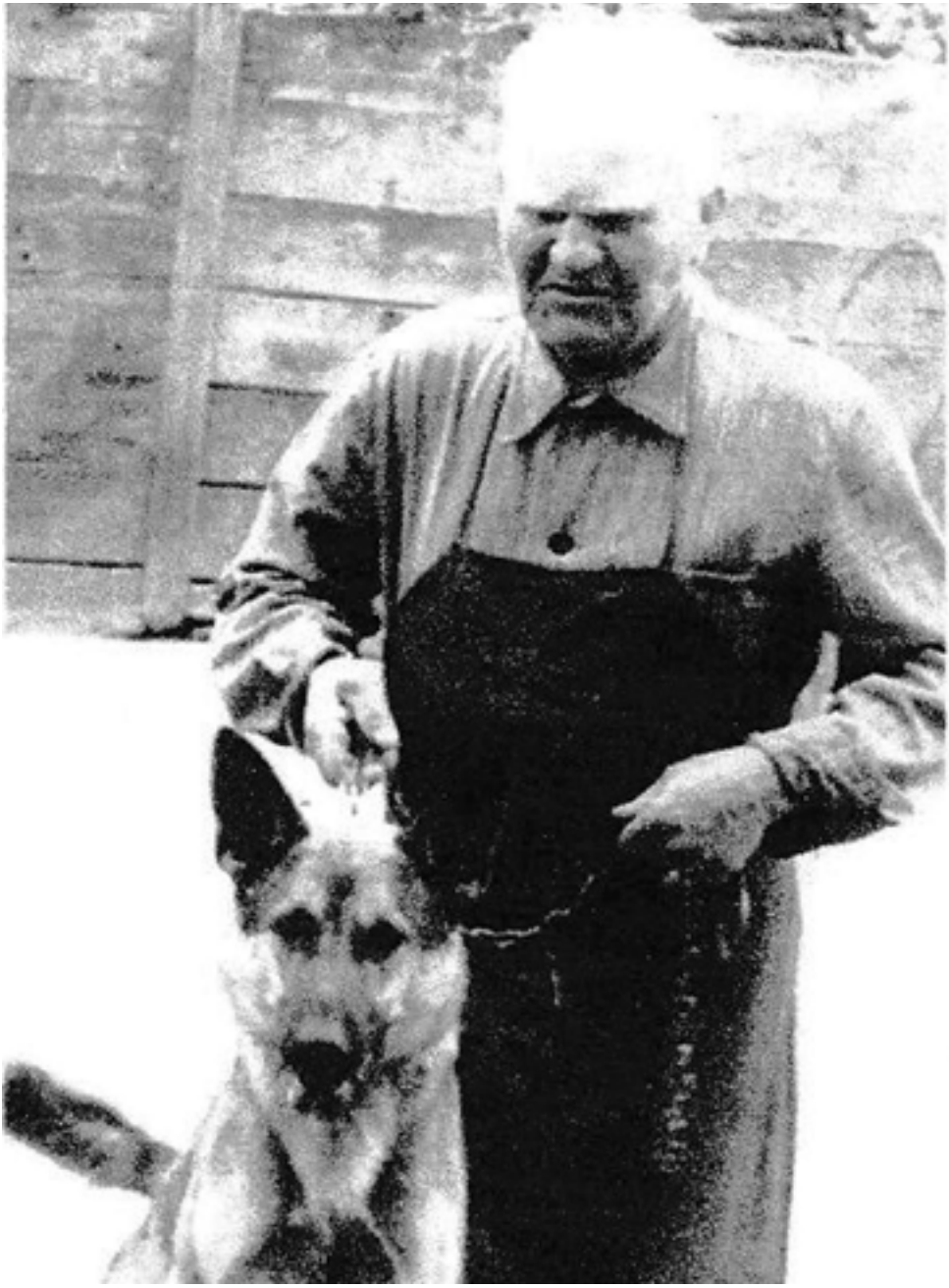

Furkó Kálmán nyugdíjas korában kutyájával

Magyar Nemzet

2021. február 20.

CSENDŐRSÉG – TÖBB MINT HATVANDOBOZNYI EMLÉKANYAGOT KAPOTT A VERITAS INTÉZET A TENGERENTÚLRÓL

Zrínyi Amerikában

Az emigrációban működő Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösség rendkívül gazdag, több mint hatvandoboznyi dokumentumanyagát, ifjabb Kőrössy Zoltán felajánlását a Külgazdasági és Külügyminisztérium jóvoltából vehette át nemrég a Veritas Történetkutató Intézet és Levéltár. Az ajándék fontos része a bajtársi közösség által megjelentetett periodika, a Bajtársi Levél valamennyi lapszáma, számos eredeti kép, rengeteg irat és száznál több magyarországi kiadású tematikus kötet, amely a XIX. század végétől a XX. század derekáig terjedő korszakot fogja át. Azok számára, akik a csendőrség múltjának feltárásával foglalkoznak, rendkívül jelentős ez a forrásanyag. Kutathatóvá szakszerű rendezését követően válik.

Az ajándék másik része, a tárgyi emlékek – egyenruhák, kitüntetések, rangjelzések és egyéb rendtörténeti kiegészítők – együttese addig marad a budapesti intézményben, amíg az adományozók elképzelésének megfelelően az Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékparkban kialakítják számára az ideális helyszínt. Az adomány évtizedek szorgalmas kutató- és gyűjtőtevékenységének eredménye.

A Veritas korábban is kapott felajánlásokat, szervezetektől és magánsze-

mélyektől egyaránt, mondja Szakály Sándor főigazgató. Többek között Serényi István is náluk helyezte el irathagyatékát. Róla azt kell tudni, hogy négy földrész több mint negyven országában futott azért, hogy sportteljesítményével felhívja a figyelmet a magyarországi kommunista elnyomásra.

Amikor Nyikita Szergejevics Hruscsov, a Szovjetunió Minisztertanácsának elnöke, a Szovjetunió Kommunista Pártjának első titkára 1959-ben New Yorkba látogatott, Serényi István bekötötte a Szabadság-szobor szemét. De Nádas János családjának köszönhetően másik, tartalmában szintén jelentős iratanyag is hazakerült az USA-ból. Ez egyfelől az Imrédy Béla miniszterelnök elleni puccskísérlettel összefüggésbe hozható országgyűlési képviselők, politikusok levelezését tartalmazza, másfelől olyan korabeli dokumentumokat, amelyek a nyilas-hungarista hatalomátvétel utáni közigazgatási szervekre vonatkoznak.

Legújabb szerzeményük, a csendőrgyűjtemény is különleges, emellett létrehozójának élete is kalandos. Kőrössy Zoltán csendőr századost és családját a szétesett Német Birodalom területén érte a második világháború vége. Zoltán fia, az adományozó is egy itteni amerikai gyűjtőtáborban, Pockingban született 1946-ban második gyermekként. Kőrössyék ezt követően

– számos katona- és csendőrcsaládhoz hasonlóan – áttelepültek az angol zónába, ahonnan 1949-ben kivándoroltak az USA-ba. Az új hazában a családfő sokféle munkakörben kipróbálta magát, mígnem sikerült elhelyezkednie az emigráns magyarok életbiztosító társaságánál, a Magyar Református Egyesületnél, ahol nyugdíjba vonulásáig kitartott.

Az adományozót édesapja emléke késztette arra, hogy gyűjteni kezdje a magyar katonasággal és csendőrséggel kapcsolatos emlékeket. Később

önálló honlapot is létrehozott, amelyen bárki által elérhetők gyűjtőszenvedélyének, kutatásainak bizonyítékai. Nem mellékes, hogy iskolai tanulmányainak befejezése után nyolc esztendeig maga is katonáskodott, az USA haderejében szolgált. Magyar feleségével és négy gyermekével Washington DC mellett telepedett le. László fia, aki egyetemi oktató, sok mindenben követi példáját. Kiemelkedő teljesítményeinek egyike, hogy lefordította angol nyelvre Zrínyi Miklós Szigeti veszedelmét, amelyet neki köszönhetően az Egyesült Államokban és Angliában is oktatnak bizonyos egyetemeken.

– Nem jellemző, hogy odaát, a nyugati világban ilyesmit olvasnának, de aki a XVII. századdal foglalkozik, az most már ott is érdeklődéssel forgathatja ezt a remekművet – mutat rá Szakály Sándor.

Kőrössyék ajándékozásának több mint fél évszázadosak az előzményei. A második világháború után külföldre kényszerült csendőrök 1947-ben alapították meg a Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösséget, amelynek kezdetben a csendőrök és családjuk segítése volt a fő feladata, majd rátértek a testület múltjának feltárására, megismertetésére. Célul tűzték ki azt is, hogy értékeiket a jövő rendvédelmi szolgálatai számára hasznossá, használhatóvá tegyék. Meglátásaikat a Bajtársi Levelekben kezdték publikálni, az anyaországból magukkal hozott relikviáikból pedig 1970-ben megnyitották Torontóban a Magyar Királyi Csendőr és Vitézségi Múzeumot, amelynek működtetését 1984-ben a helyi Magyar Ház vette át. A gyűjtemény 1999-ben a budapesti Hadtörténeti Intézet és Múzeumba került, ahol időszaki kiállításon mutatták be.

Mivel a külföldön élő csendőrök, illetve leszármazottjaik önálló kiállítóhelyet is szerettek volna idehaza, megkeresték az Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékpark vezetőségét, amely nyitottnak mutatkozott az ötlet felkarolására, kivitelezésére. A kezdeményezők úgy gondolták, az itteni skanzen ideális helye lehetne a csendőrtárlatnak, hiszen az őrsök épületei hatvanöt éven át hozzátartoztak a magyar falvak arculatához. Az ópusztaszeri csendőrszoba végül magánszemélyek és társadalmi szervezetek támogatásából valósult meg az emlékpark központjában lévő községházán, Vincze Gábor történész tervei alapján, az eredeti tárgyak másolatainak felhasználásával. Létrejöttében a Magyar Királyi Csendőrség Hagyományőrző Közössége is jelentős szerepet vállalt. Ezt a tárlatot válthatná fel az a csendőrőrs, amelyben a Veritas által nemrég átvett anyag is hasznosulna.

A Kőrössy család, mint fogalmaznak, munkáját eddig is a magyarság érdekében végezte, a jövőben is tartani fogja magát ehhez. Számukra az egykori Magyar Királyi Csendőrség jelmondata az irányadó:

„Híven, becsülettel, vitézül!”

78 éve történt a 2. magyar hadsereg doni katasztrófája

Az orosz frontra kiküldött 2. magyar hadsereget 1942 januárjában kezdték el megszervezni korábban hazánk az úgynevezett Kárpát-csoporttal, majd 1941 novemberétöl az öt dandárt számláló Magyar Megszálló Erőkkel vett részt a Szovjetunió elleni háborúban. A német hadvezetés 1941 végéig nem lépett fel követelésekkel Magyarország irányába. Ribbentrop eredetileg a teljes Magyar Királyi Honvédség részvételét kérte, erre azonban Bárdossy László miniszterelnök nem volt hajlandó. A 2.magyar hadsereg végül 1942 április és június között vonult ki a frontra, s a német Dél Hadseregcsoport alárendeltségében kezdte meg harctevékenységét. Bekapcsolódtak a nyári offenzívába, melynek során a Vörös Hadsereg folyamatos visszavonulásban volt, kerülve a nagyobb ütközeteket. A magyarok így is mintegy 20 %-os veszteséget szenvedtek.

Miután 1942. november 22-én befejeződött Sztálingrádnál a 6. német hadsereg körülzárása, megkezdődött annak felmorzsolása. A gyűrű biztosítására 1942 decemberében a Vörös Hadsereg délnyugat felé szorította a 2. magyar hadseregtől délre álló olasz csapatokat. A hadműveletek annyira leterhelték a szállítási útvonalakat, hogy az orosz frontra utoljára érkező pihent magyar csapatokat már csak több száz kilométerrel a frontvonal mögött tudták kirakodni, onnan erőltetett menetben, gyalog kellett folytatniuk útjukat. Lajtos Árpád vezérkari tiszt visszaemlékezésében írja: „A doni magyar hadsereg mindinkább úgy érezte, hogy otthon már leírták.”

1942 végén a magyar hadvezetés végre úgy döntött, hogy legalább részben felváltja a fronton harcoló, megfáradt alakulatokat. A váltást 1943. január 13-ra tervezték. Az elsöprő erőjű szovjet támadás azonban egy nappal korábban, január 12-én a hajnali órákban indult meg a Don- kanyarban a 42 fokos hidegben. Az oroszok az arcvonal északi részén, az urovi hídfőállásból törtek ki. A 2. magyar hadsereg által védett 200 kilométer hosszú Don menti terepszakaszon is támadásba lendültek a jelentős Páncélos erőkkel és amerikai hadfelszereléssel, élelmiszerrel támogatott szovjet hadosztályok. A magyar csapatok szívósan és hősiesen ellenálltak, de több mint 200 kilométeres frontvonalat kellett megtartaniuk, mindezt nyári felszerelésben, utánpótlás nélkül, ugyanis a téli hadfelszerelés nem érkezett meg. A német hadvezetés -a megállapodások ellenére- nem látta el a magyar csapatokát a beígért korszerű fegyverekkel, ráadásul a szállító kapacitásukat sem bocsátották a honvédek rendelkezésére. Az iszonyatos körülmények és a kilátástalan helyzet ellenére a magyar honvédek több napon át keményen ellenálltak, ezzel emberfeletti hőstettet hajtottak végre. A 22. gyalogezred kötelékében esztergomi katonák is részt vettek a Don-kanyarnál vívott harcokban. A többszörös orosz túlerő azonban több helyen áttörte a magyarok védővonalát. az eredetileg több mint kétszázezres magyar hadsereg, amely már az előző hónapok hídfőcsatáiban is jelentős veszteségeket (26-27 ezer fő) szenvedett, hatékony légierő és légvédelem, kellő számú páncélos egység és páncélos-elhárító fegyver hiányában, élelem, téli ruházat nélkül fokozatosan darabokra szakadt és megsemmisült.

A 2. magyar hadsereg hiába kért a németektől segítséget - amely meg is érkezett, 27 db, akkor már elavultnak számító T 38-as páncélos és össze-

sen 9 db rohamlöveg képében. A Dél Hadseregcsoport vezetése megtiltotta a német tartatékok bevetését, a magyarokat azonban az ,,utolsó emberig" való kitartásra utasították. Az oroszok, mélyen benyomulva a frontvonal mögé, szabályosan vadásztak az egymástól elszigetelt honvéd alakulatokra.

A farkasordító hidegben visszavonuló, irhájukat mentő német katonák, nem vették fel a teherautóikra a magyar katonákat, sőt erőszakkal azt meg is akadályozták. Nem egy esetben puskatussal vertek a járművekre kapaszkodó magyar honvéd kezekre. Ezek után csak magára számíthatott a magyar katona. Odaveszett 100 - 120 ezer honvéd, fiatal élet, erőteljes férfi, aminek máig kiható következménye van. Az ellenségen kívül a fagyhalál is tizedelte a visszavonulókat. A pontos veszteséget megállapítani nem lehet, a szovjet csapatok rettegett, állatias harcmodora miatt a foglyok száma csekély volt, és ezek nagy részének további sorsáról sem lehet tudni. Jaj, a legyőzöttnek! A hadsereg maradványait - körülbelül 60.000 katonát - április végéig hazaszállították, a Parancsnokság a működését április 30-án beszüntette. Ezzel lezárult a magyar hadtörténelem egyik legszomorúbb fejezete. A kétségbeesett, szinte sokkos állapotban levő Jány Gusztáv, a 2. magyar hadsereg parancsnoka január 24-én meggondolatlan és igaztalan hadparancsában azt állította, hogy
a magyar honvédek gyáván viselkedtek, és elvesztették becsületüket. A vezérezredes később megbánta, és visszavonta a megalázó jelzőket, és így fogalmazott: ,,Az eddig beérkezett harc jelentésekből és egyéb adatokból megállapítom, hogy a 2. magyar hadsereg a téli hadműveletek folyamán

becsületét nem vesztette el, hanem sokáig a Don Parton keményen állta a harcot, sőt a hadsereg egyes csapattestei és ennél magasabb kötelékei olyan ragyogó fegyvertényekkel tűntek ki, melyek a régi magyar katonai hírnévhez mindenben méltóak, és felveszik a versenyt bármely hadsereg kimagasló fegyvertényeivel," Jány Gusztávot a háború után felelőssé tették a donitragédiáért és kivégezték. A rettenetes megpróbáltatások után hazaérkező alig hatvanezer magyar honvédet a háború után hatalomra kerülő kommunista banda a fasiszták oldalán, a Szovjetunió ellen harcoló" katonákként megbélyegezte, sokuknak egy életen át titkolniuk kellett, hogy harcoltak és helytállak a pokolban, a Don-kanyarban.

Ezen a napon mély főhajtással emlékezzünk azokra a magyar honvédekre, akik bátorsággal, hősiességgel és helytállással teljesítették feladatukat, valamint azokra, akik hősi halált haltak, és idegen földben nyugszanak.

V. Bak Péter

Elhunyt Bajtársunk emlékére

Tisztelettel és fájó szívvel emlékezünk vitéz Cseresnyés Pál bajtársunkra aki a koronavírus járvány miatti fertőzés következtében 2020 december 17. én a budapesti Szent László kórházban elhalálozott.

Csendőr családban született és nevelkedett. Példaképe az édesapja volt, aki fegyvermesterként M. Kir csendőr főtörzsőrmester rendfokozatban szolgált 1936-1945 között a budapesti Böszörményi úti csendőrlaktanyában. Cseresnyés Pál bajtárs a rendszerváltás előtt vállalati főkönyvelőként dolgozott, majd nyugdíjba vonulása után is különböző cégeknél vállalt könyvelői állást.

Szeretett feleségét, gyógyíthatatlan betegség miatt korán elvesztette, gyermekei sem születtek. rokonságával barátaival, bajtársaival tartott szorosabb kapcsolatot. A vitézi címet az 1956-os forradalomban tanúsított hazafias helytállásával érdemelte ki. Egyesületünk megalakulása után az elsők között jelentkezett közénk. Felvétele után minden rendezvényünk aktív résztvevője volt, majd elnökségünk tagjaként évekig gazdasági ügyeink rendjéért munkálkodott példás szorgalommal. Elismerésül tiszteletbeli csendőrfőhadnagy rendfokozatot és számos kitüntetést érdemelt ki a Magyar Csendőr Bajtársi Egyesületben. Tartalékos honvéd főhadnagy is volt.

Utolsó éveiben sokat betegeskedett, ezen belül heti három alkalommal mentő vitte budapesti lakásáról a kórházba, ahol dialízis kezelésben részesült. Ilyen kezelés közben érte a koronavírus fertőzés. Krónikus betegségei miatt legyengült szervezete már nem volt képes megbirkózni a halálos kórral. Hamvasztás után a járvány helyzet kapcsán szűk családi kőrben a Farkasréti Temetőbe helyezték örök nyugalomba.

Ez úton is búcsúzunk szeretett Bajtársunktól vitéz Cseresnyés Pál tb. csendőr főhadnagytól. Drága emlékedet megőrizzük, nyugodj békében! A Hadak Útján találkozunk!

vitéz Ságvári Pál

Magyar Csendőr Bajtársi Egyesület hírei

(2021 január 1- március 31 között)

Tájékoztatjuk tisztelt tagságunkat és olvasóinkat, hogy a világjárvány okozta kormányzati rendelkezések miatt az első negyedévben minden tervezett rendezvényünk elmaradt, ezen belül a februári csendőrnap is.
Tiszteletbeli csendőrőrseink egy része településeiken néhány fő részvételével templomokban, hősi emlékműveknél a csendőrnap alkalmából kegyelettel emlékeztek a m. kir. csendőrségre, csendőr hőseinkre. Köszönjük!
Elnökségünk elektronikus úton tart kapcsolatot a vezető tisztségviselőkkel, tb. őrsparancsnokokkal és a partner bajtársi szervezetek vezetőivel.
A Magyar Csendőr (MCSBE kiadványa) XVII évfolyam első száma nyomdai okok miatt március helyett április 30-ig kerül kiadásra. A lapot postai úton küldjük a megrendelők részére.
További rendezvényeinkről (elnökségi ülések, koszorúzások, Szent István Napi budapesti ünnepségen való részvételünk, bajtársi találkozó stb.) az érintetteket elnökségünk időben értesíteni fogja.
A világjárvány miatt továbbra is kérjük tagságunkat a kormányzati védelmi intézkedések, járvány ügyi korlátozások szigorú betartására!
Az elnökség köszönetét fejezi ki mindazon bajtársunknak, akik a járvány ellenére szóban, írásban és személyesen segítik elnökségünk munkáját, eleget tettek ez évi tagdíjfizetési kötelezettségüknek, illetve többen kiemelt adományok befizetésével erősítik a Magyar Csendőr Bajtársi Egyesület hazafias célkitűzéseinek megvalósítását! A befizetők névjegyzékét a Magyar Csendőr decemberi számában köszönettel külön is közöljük!

Híven, becsülettel, vitézűl!

Magyar Csendőr Bajtársi Egyesület
elnöksége

Könyvajánló

Kovács Zsuzsanna

Erdély

1OOO év öröksége

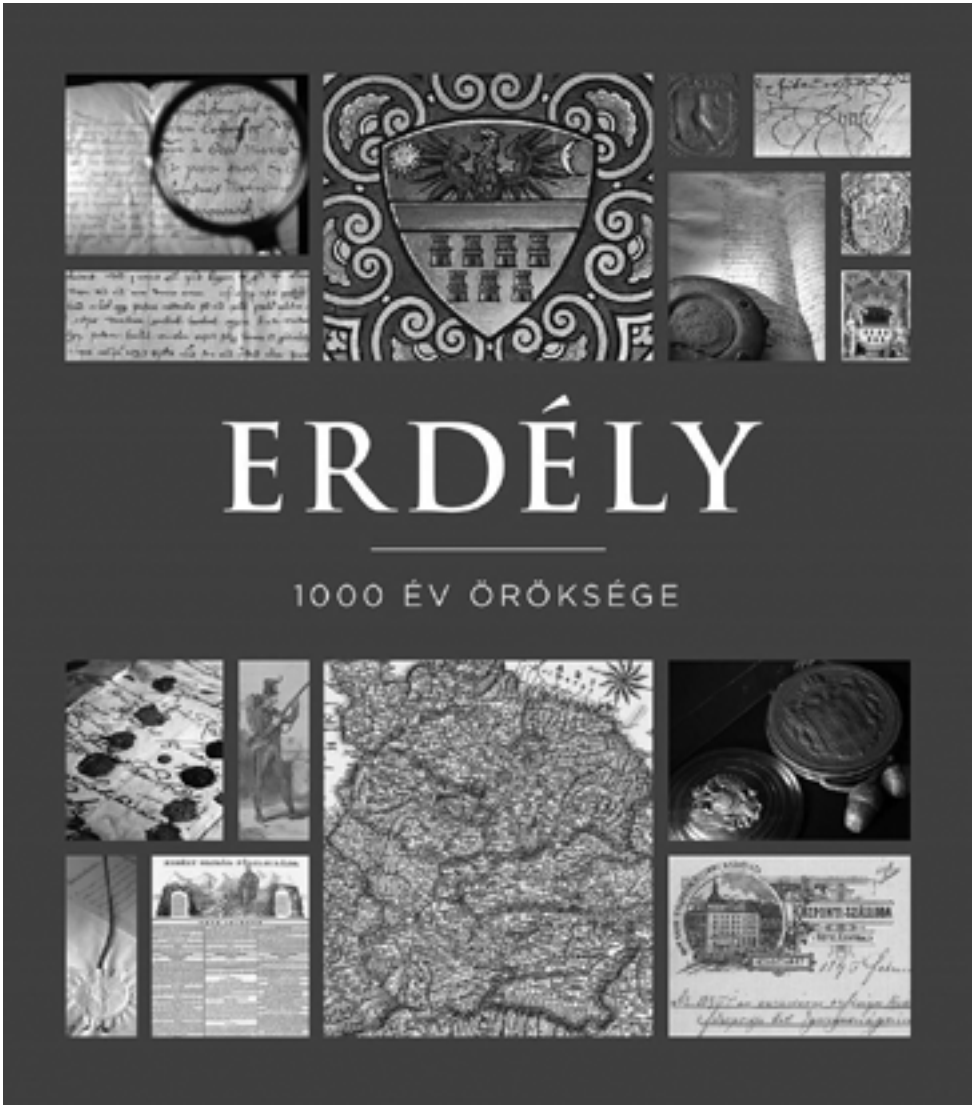

Évről-évre egyre többen látogatunk el Erdélybe, de sajnos 2020-ban és ezévben a vírushelyzet miatt valószínű ez nem lehetséges: Románia és benne Erdély veszélyeztetett területnek számít 2O21-ben is.

Ha már így alakult, és testben nem utazhatunk el a történelmi Magyarország keleti felére, a Partiumba és Erdélybe, akkor legalább lélekben legyünk ott. Ebben nyújt segítséget ez a képes kiadvány, ami a térség sokszínű krónikása. illusztrációként a magyar Nemzeti Levéltár és más gyűjtemények legféltettebb kincseinek részletes fotói szolgálnak.

A könyv első felében megismerkedhetünk a történeti Erdély kialakulásával, a név eredetével a Honfoglalás korának etnikai összetételével, a törvénykezés és az Egyházszervezés alapjaival, majd részletes bemutatásra kerülnek a szászok, székelyek, magyarok és természetesen a románok betelepedésének körülményei is. Számos érdekes térkép, adománylevél, pecsét segíti a középkori Erdély, majd a könyv második felében a Mohács utáni Erdélyi Fejedelemség, és végül a Habsburg Birodalmon belüli tartomány történelmének áttekintését.

A könyv az elcsatolással, pontosabban a gyulafehérvári román nagygyűléssel végződik, hiszen onnantól kezdve a román közvélekedés szerint „Erdély visszatért” és Románia része lett, román időszámítás kezdődött. Lelkük rajta., azt hisznek amit akarnak, de addig is mi, magyarok máshogy látjuk ezt az elmúlt ezer évet, nem holmi magyar megszállásként értelmezzük a közös múltat. Lapozzuk fel ezt a részletgazdag kötetet és tanulmányozzuk a Tündérkert múltját. Kellemes utazást kívánok mindenkinek!

Pap Zoltán

Fotók a Magyar Királyi Csendőrségről

Fotók a Magyar Csendőr Bajtársi Egyesületről

Bánsági Miklós elnökségi tag, Dr. Szakály Sándor professzor és v. Németh Zsolt tb. csendőr csapatzászlóval

Prof. Dr. Szakály Sándor előadás közben

Nagykörű, I. világháborús emlékmű koszorúzása (Szolnoki István tb.cső.

Tiszteletbeli csendőrök a Szentjobb körmeneten

Csendőrnap résztvevőinek csoportja

Csendőr díszőrség a Kapisztrán téren 2021 február 12-én

Tartalomjegyzék

Csendőrnap 2021 3

Csendőrnap (vers) 8

Csendőr hőseink 9
Csendőrségi lapok 1940,1942

Kosaras Péter Ákos- Elhallgatott történelem 12

Furkó Kálmán 30

Zrínyi Amerikában Magyar Nemzet 2021.02.21 37

v. Bak Péter
78 éve történt a 2. Magyar Hadsereg doni katasztrófája 42

v. Ságvári Pál Elhunyt bajtársunk emlékére 46

Magyar Csendőr bajtársi Egyesület hírei 48

Pap Zoltán
Könyvajánló: Erdély 1000 év öröksége 49

Fotók a Magyar Királyi Csendőrségről 51

Fotók a Magyar Csendőr Bajtársi Egyesületről 55

Magyar Királyi Csendőrség

1881 - 1945

Híven,

Becsülettel,

Vitézül!

Csendőr tízparancsolat

1. ***Megemlékezzél arról, amivel Istennek tartozol.***
2. ***Én vagyok a te hazád: Nagy-Magyarország.***
3. ***Hűséged, becsületed, vitézséged nem eladó.***
4. ***Légy erkölcsös, józan életű, engedelmes.***
5. ***Tiszteld elöljáróidat, mint atyádat, szeresd bajtársaidat, mint tenmagadat.***
6. ***Tanulj és tudj: a Tudás második fegyvered.***
7. ***Védd a másét. A magadét ne pazarold.***
8. ***Mögötted a törvény. Előtted is az legyen.***
9. ***Igaztalanul ne vádolj, fegyvered ártatlant ne bántson.***
10. ***A család szentély. Ha magadnak nincs: őrsödben (s a körül) megtalálod.***